

Įtrauki mokykla:

kaip užtikrinti seksualinio priekabiavimo prevenciją mokykloje

Šioje atmintinėje pateikiamos rekomendacijos, kaip užtikrinti saugią mokymosi aplinką bei puoselėti priekabiavimo netoleravimo kultūrą.

Pagrindinės sąvokos

Smurtas dėl lyties – prieš asmenį nukreiptas smurtinis elgesys dėl jo(s) lyties, lytinės tapatybės ar lyties raiškos. Smurtą dėl lyties dažniau patiria moterys ir merginos dėl visuomenėje vyraujančių stereotipinių su išvaizda bei elgesiu susijusių lūkesčių ir kultūriškai susiklosčiusio nelygiaverčio santykio tarp lyčių. Tačiau su šiuo reiškiniu dėl tradicinių vyriškumo normų neatitikimo taip pat susiduria ir vaikinai bei vyrai.

Lyčių stereotipai (nuostatos) – visuomenėje vyraujančios kultūrinės normos, įsitikinimai, pasireiškiantys elgesio, aprangos, išvaizdos, būdo bruožų ar pomėgių lūkesčiais išskirtinai moterims arba vyrams.

Seksualinis priekabiavimas – nepageidaujamas užgaulus, žodžiu, raštu ar fiziniu veiksniu išreikštas seksualinio pobūdžio elgesys su asmeniu, kai tokiu elgesiu yra pakenkiama asmens orumui, sukuriama bauginanti, priešiška, žeminanti ar įžeidžianti aplinka.

Sutikimas (angl. *consent*) – sąvoka, apibrėžianti sutikimą tam tikram veiksmui ar veiklai. Tam, kad įvyktų sutikimas, reikalingos dvi sąlygos: pirma – jo turi būti paprašyta, antra – jis turi būti gautas. Sutikimas svarbus bet kokiai veiklai, kurioje dalyvauja daugiau nei vienas žmogus.

Seksualinio priekabiavimo mokykloje pavyzdžiai:

- nepageidaujamas fizinis kontaktas;
- dviprasmiškos replikos su seksualinio turinio potekste;
- replikos apie asmens kūną ar aprangą;
- seksualinio pobūdžio gestų, mimikų rodymas;
- kelio užtvėrimas turint seksualinio pobūdžio ketinimų;
- spaudimas turėti lytinių santykių;
- apsinuoginusio (-ios) mokinio (-ės) nuotraukų persiuntimas ir platinimas be to žmogaus sutikimo;
- lytinių organų nuotraukų siuntimas kitam (-ai) negavus sutikimo;
- gašlūs komentarai;
- pažadai mainais už seksualines paslaugas;
- nepageidaujamas dėmesys, flirtas.

Rekomendacijos

- + Surenkite mokymus mokyklos personalui.** Svarbu, kad visi mokyklos darbuotojai (-os) periodiškai didintų savo kompetenciją atpažinti smurto dėl lyties formas ir gebėtų reaguoti į pastebėtą netinkamą elgesį: seksualinio pobūdžio juokelius, komentarus, nepageidaujamus prisilietimus, kito asmens ribų peržengimą ir panašiai.
- + Suorganizuokite seksualinio priekabiavimo prevencijos užsiėmimus mokiniams.** Svarbu didinti mokinių sąmoningumą apie lyčių stereotipus ir jų sąsajas su smurtu. Užtikrinkite, kad mokiniai gebėtų atpažinti seksualinio priekabiavimo formas ir gautų žinių, kaip elgtis susidūrus su seksualiniu priekabiavimu.
- + Netoleruokite smurto apraiškų.** Norėdami užtikrinti, kad mokiniai (-ės) ir mokyklos darbuotojai (-os) praneštų apie seksualinį priekabiavimą, yra svarbu, kad mokyklos vadovybė aiškiai bei viešai deklaruotų nulinę toleranciją bet kokiam smurtui.

- +** **Užtikrinkite kokybiškus lytiškumo ugdymo užsiėmimus.** Jau pradinėse klasėse mokiniai turėtu įgyti įgūdžių, kurie svarbūs asmens privatumui: žinoti apatinių drabužėlių taisyklę, aptarti ribų brėžimo ir sutikimo svarbą. Kiekvienas (-a) mokyklos bendruomenės narys (-ė) turi žinoti, kad jo / jos kūnas priklauso tik jam / jai, ir niekas be sutikimo negali jo liesti.
- +** **Keiskite kultūrą.** Kadangi seksualinis priekabiavimas glaudžiai susijęs su lyčių nuostatomis, svarbu, kad mokykloje būtų kuriama kultūra, kurioje nesivadovaujama stereotipais. Mokykite vaikus, kad agresyvumas bei fizinė jėga nėra būtini ar įgimti vyriškumo bruožai, o nuolankumas nėra moteriškumo pagrindas.
- +** **Sukurkite reagavimo mechanizmą.** Rekomenduojama sukurti mechanizmą, kuris padėtu fiksuoti smurto incidentus ir duoti atitinkamą mokyklos bendruomenės atsaką. Užtikrinkite, kad Jūsų švietimo įstaigos smurto bei patyčių prevencijos ir intervencijos apraše atsirastų seksualinio priekabiavimo sąvoka bei būtų aiškiai aprašyta procedūra, kas turi būti daroma susidūrus su netinkamu elgesiu arba jį pastebėjus. Nuspręskite, kaip tokie įvykiai bus fiksuojami.
- +** **Užtikrinkite saugią mokyklos aplinką.** Vienos mokyklos erdvės (patalpos) gali būti mažiau saugios nei kitos, todėl svarbu atkreipti dėmesį, kuriose mokyklos vietose kabinėjimasis, priekabiavimas, įžeidinėjimas vyksta dažniau. Numatykite priemones, kurios užtikrins, kad visoje mokyklos teritorijoje bus saugu. Seksualinio priekabiavimo prevenciją svarbu užtikrinti ir organizuojant neformalųjį ugdymą, mokyklos ar klasės išvykas, olimpiadas ar kitus renginius už mokyklos ribų.
- +** **Rinkite ir analizuokite duomenis.** Tam, kad galėtumėte įvertinti pokyčius, kaip sekasi užtikrinti seksualinio priekabiavimo prevenciją ugdymo įstaigoje, yra svarbu rinkti duomenis. Galima atlikti patyčių dėl lyties, seksualinio priekabiavimo apraiškų mokykloje tyrimą, įvertinti mokyklos bendruomenės nuostatas, susijusias su lytimi ir tarpusavio santykiais. Periodiniai vertinimai leidžia pamatuoti, kaip keičiasi mokyklos bendruomenės nuostatos, kokios numatytos prevencinės priemonės buvo efektyvios, kokių trūksta.